

Wetterklaver

KNNV Afdeling Fryslân

januari 2026

Damhert en edelhert

Foto: © Fetsje Harmanny

Waarneming

Ik stuur een bijzondere foto. Ik woon in de buurt van Bontebok. Daar lopen veel damherten rond. Vandaag zag mijn dochter een damhert met wel een heel bijzonder vriendje. Volgens ons is het een edelhert. De foto is van een flinke afstand genomen. Het zal wel een ontsnapt exemplaar zijn.

Fetsje Harmanny

Zeldzame vondst

Het is weer paddenstoelentijd ook op Vlieland.

Ben nog steeds gebonden aan de scooter maar dat wil niet zeggen dat ik niet onderweg ben in de bossen.

Mijn oog viel op een leuk groepje zwammen en ging op onderzoek uit. De app twijfelde of het een Gele ridderzwam of Lariks-ridderzwam was. Maar een app mag je niet vertrouwen maar is wel een leuk hulpmiddel om verder te zoeken. De eerste ken ik wel maar de tweede daar dacht ik bij 'dat kan niet want ik zie alleen maar dennen en eiken'.

Mijn trouwe determinator Hans Adema wilde de zwam wel voor me onderzoeken en kwam tot het volgende 'aan de hand van de grote van de sporen bleek het een Lariksridderzwam te zijn en een zeldzaamheid in Nederland. En dat ze bij Lariks moeten staan is geen wet van meden en perzen'

Gr. Sjoukje

Op NDDF Verspreidingsatlas staat de Lariksridderzwam als zeer zeldzaam, zzz.

Lariksridderzwam

Foto: © Sjoukje Mulder

Foto voorpagina: Amethystzwam

Foto: © David Scarse

Voorwoord

Weer een nieuw jaar voor de boeg wat begonnen is met veel vuurwerk en geknal. Iedereen zijn eigen mening hierover maar ik ben blij dat er een vuurwerkverbod komt.

Dit jaar mogen we het heugelijke feit vieren dat de KNNV vereniging 125 jaar geleden is opgericht. Landelijk is hiervoor op 6 februari de aftrap.

Maar ook voor ons als afdeling Fryslân is er een kleine mijlpaal. Als afdeling bestaan wij TIEN jaar. Het zijn, naar mijn mening, tien mooie jaren geweest met leuke activiteiten door de hele provincie heen en soms een uitstapje over de grens.

Momenteel werken we aan een vergaand samenwerkingsverband met onze zustervereniging de FFF (Fryske Feriening foar Fjildbiology). In het activiteiten programma zijn al enkele gezamenlijke projecten opgenomen. Met ons programma starten we ook een ONLINE basiscursus planten. Deze begint op 18 maart en loopt tot de eerste dag van juli. De veertien lessen mag je in een voor jou geschikt moment achter je eigen computer of tablet uitvoeren. Daarnaast zijn er enkele fysieke bijeenkomsten. In deze Wetterklaver is meer informatie te vinden.

De insectenwerkgroep zal dit jaar samen optrekken met die van de FFF om gezamenlijk boktorren, brakwaterkevers en bezoekers van wilgen en klimop te inventariseren.

Eind juni is de traditionele dagexcursie voor leden (maximaal 20) en gaan we onder de bezielende leiding van Sjoukje Mulder de natuur van Vlieland bewonderen.

November staat de ook zo langzamerhand traditionele foto-avond gepland. We gaan dan nagenieten aan de hand van zelf geschoten foto's van alle activiteiten. Iedereen mag meedoen.

Ik wens alle lezers een mooi groen natuur belevingsjaar toe.
Siemen

Inhoud

3	Voorwoord
4	Agenda ALV, Natuurhistorisch verslag, contributie 2026
5	Eindjaars plantenjacht 2025/2026
6/8	Programma februari/12 juli 2026
8	Basiscursus wilde planten, Overzicht taken/funcities
9	Muizen als lekkere hapjes
10	Afdelingsinformatie

Colofon

VOORZITTER:
Siemen Rienstra

PENNINGMEESTER:
David Scarse

REDACTIE:
David Scarse
Aafje Dijkhuizen

DRUKKER:
Editoo B.V. te Veenendaal

REDACTIEADRES:
David Scarse
Seerp van Galemawei 11
9022 AB Mantgum

Agenda Algemene Leden Vergadering KNNV-afdeling Fryslân

op zaterdag 14 maart 2025 in de Fûgelhelling.

Aanvang ALV: 14:00 uur – Verwachte eindtijd 17:00 uur

Voorafgaande aan de vergadering om 14:00 uur laat Fred Hoebe ons meegenieten van zijn reizen door Afrika. Met lichtbeelden.

Adres: De Fûgelhelling, De Feart 1, 9247 CK Ureterp

1. Opening
2. Vaststellen agenda
3. Mededelingen, ingekomen en uitgaande post
Onderwerp: Kandidaatstelling vacature voorzitter Aafje Dijkhuizen.
4. Voortgang samenwerking FFF.
5. Vaststellen notulen vorige vergadering d.d. ALV 15 maart 2025.
6. Natuurhistorisch jaarverslag 2025 inclusief verslagen werkgroepen, zie website.
7. Financieel verslag 2025 en begroting 2026 (wordt ter plaatse gepresenteerd)
8. Verslag kascommissie: Jaap Schelvis & Jan Cees Nauta, Marlies Sterenborg (reserve).
9. Benoeming nieuw lid kascommissie.
10. Samenstelling bestuur
  - * voorzitter: Siemen Rienstra (2016), niet herkiesbaar.
  - * secretaris: Aafje Dijkhuizen (2021), herkiesbaar.
  - * penningmeester: David Scarse (2016), tevens ledenadministratie, webmaster en hoofdredacteur, nog voor een jaar herkiesbaar.
  - * lid: Teddy Dolstra (2019), herkiesbaar.
  - * lid: vacant.
  - * lid: vacant.
  - Vacatures: algemeen bestuurslid, coördinator Vogelwerkgroep en Paddenstoelenwerkgroep.
  - Kandidaten kunnen zich melden voor en tijdens de vergadering.
11. Contributie: Contributieverhoging van €1,-, ingang 1 januari 2027 naar €38,50.
12. PR. Bekendheid KNNV/Ledenwerving; Website; Sociale media: Website en Facebook
13. Wetterklaver
14. Activiteitenprogramma 2026 (gepubliceerd in de Wetterklaver van januari en op website)
15. Rondvraag
16. Sluiting

Kort natuurhistorisch jaarverslag 2025.

In 2025 hebben we 20 activiteiten gehouden waar 150 mensen op af zijn gekomen

We zijn begonnen met de nieuwjaarswandeling met veel uitleg van Betty Kooistra en het Roodbaard park "Staniastate". Verder hebben we een prachtige lezing over vissen bijgewoond, schelpen geteld, Roeken geïnventariseerd, een paar keer naar vogels gekeken, twee maal een paddenstoelen excursie en verschillende activiteiten met insecten als thema gehouden. De dagexcursie voor leden was een bezoek aan het waterloopbos bij Marknesse.

Helaas zijn dit jaar meerdere excursies van de plantenwerkgroep niet doorgegaan vanwege gewijzigde werkomstandigheden coördinator.

Het jaar is afgesloten met de traditionele fotoavond en eindejaars plantenjacht.

Het volledige verslag is op te vragen bij het bestuur of te lezen op de website.

Verzoek van de penningmeester

Contributie 2026

Conform de vaststelling in de Algemene Ledenvergadering van 15 maart 2025 dient voor het jaar 2026 de volgende jaarlijkse contributie betaald te worden:-

Gewoon lid € 37,50, huisgenoot lid € 11,00, jongerenlid (t/m 30 jaar) met digitale Wetterklaver € 12,50 of met papieren Wetterklaver € 20,00. Donateurs kunnen kiezen tussen € 7,50 met digitale Wetterklaver of € 15,00 met papieren Wetterklaver.

Graag uw contributie over 2026 vóór eind februari 2026 over te maken naar IBAN: NL02 INGB 0002 2670 68 ten name van KNNV afd. Fryslân.

Ik stel het zeer op prijs als alle leden met het juiste bedrag aan dit verzoek willen voldoen; dat spaart heel wat herinneringen van mijn kant.

Bij voorbaat mijn dank voor jullie welwillende medewerking.
David Scarse

Eindejaars plantenjacht

27-12-2025

Teddy Dolstra.

Op zaterdagmiddag 27 december kwamen een vijftal deelnemers bijeen op de vlonder aan de rand van de vijver bij het Kyriat Onoplein in Drachten. Na een aantal vorstige dagen, waarbij men zelfs op ondiepe wateren kon schaatsen, was het deze dag plots weer verrassend warm met 5 á 6°C in de plus. Helaas was het zonnetje van de voorgaande dagen ook verdwenen en had plaats gemaakt voor een egale grijze lucht waaruit soms zelfs een beetje motregen kwam; niet veel, maar genoeg om het iets wat waterkoud aan te laten voelen...

De vorst die er tijdens de Kerstdagen was, kon veel kapot maken, maar misschien was het ook wel te weinig, waardoor de deelnemers toch nog het nodige konden vinden. Tussen de stenen van de bestrating naast de vlonder werden al snel de eerste soorten gevonden. Straatgras en Liggend vetmuur hadden hier nog herkenbare meeldraden. De vijver werd ook dit keer weer rechtsom gelopen. In de gazons werd veelvuldig het Madeliefje aangetroffen. Madeliefje staat sinds het begin van de plantenjachten al op nummer 1, dat het is ook geen wonder dat deze soort ook deze telling weer veelvuldig werd waargenomen.

Voor al iets warmere plekken langs de aanwezige bebouwingen werden mondjesmaat en in lage aantallen soms bloeiende planten waargenomen. Met pijn en moeite ging het daarbij om 1 Haakpaardenbloem, 1 Gewoon Biggenkruid, 2 Canadese Fijnstraaltjes, 2 Paarse dovenetels en dergelijke..., dus zeker geen noemenswaardige aantallen per soort. Maar we zouden de KNNV niet zijn als we niet ook naar andere soortgroepen zouden kijken. Vogels hebben we daarbij echter veelal 'links laten liggen', maar hier en daar zagen we paddenstoelen, zoals het Barnsteen Mosklokje en het Sneeuwzwammetje.

Aan het achtereinde van de vijverpartij was de gemeente recentelijk klaarblijkelijk drastisch aan het snoeien en kappen geweest in de houtige beplantingen. Het ging er op lijken dat er deze telling geen bloeiende Bramen op de lijst kwamen die hier in eerdere edities werden waargenomen. Echter, een oplettende deelnemer vond toch nog een bloeiende Pruikkamraam aan de oever van de vijver. Hazelaars waren veelal nog net niet aan het bloeien. Deze waren duidelijk later vergeleken met eerdere jaren. Zwarte Els en Boswilg hadden wel bloemknoppen, maar konden overduidelijk nog niet meedoen in de telling.

Tussen al het snoei geweld viel een jong exemplaar van de Grootbladige Hulst (*Ilex X altaclerensis*) op met opvallend veel bladmineerders van onze inheemse Hulstvlies (Phytomyza icilis)! Maar al snel viel het ook op dat hier ook tal van bladmineerders aanwezig waren van de Japanse Hulstvlies (Phytomyza jucunda), een soort die van oorsprong voorkomt in Japan, maar in 2016

voor het eerst in Europa werd vastgesteld en bevestigd door deskundigen. Een mooie vondst, maar voor op termijn misschien ook een zorgelijke, want menigeen is de door de Buxusmot om zeep geholpen Buxus aan het vervangen door onder andere Japanse hulsten, waarop de Japanse hulstvlies ook mineert. Verder kijkend zagen we ook mijnen in de hulstbladeren die zowel niet passen bij het beeld van de Hulstvlies, als ook niet bij het beeld van de mijnen van de Japanse hulstvlies. Het zou mij dus niet verbazen dat we hier met nog een andere op Hulst minerende Hulstvlies-soort te maken hebben. Ik denk hierbij dan aan een soort als de Amerikaanse Hulstvlies (Phytomyza icilicola). Echter, zijn er tot op heden slechts 2 soorten vliegen die mineren op Hulst ooit gedocumenteerd voor Europa...

De speurtocht naar bloeiende planten wordt voortgezet via de andere zijde van de vijverpartij en het oude zwembad, maar levert weinig nieuws op. Er wordt wat gesnoept van de vruchten van de aanwezige Mispels en even verderop worden enkele soorten gallen op Zomereik bekeken. Verrassend genoeg worden er dit keer ook uitgebloeide stengels van de Klimopbremraap aangetroffen in Klimop aan de andere kant van de straat, nabij de reeds bekende groeiplaats van deze soort. Bij de voorzijde van het oude zwembad worden nog enkele afgestorven exemplaren Brede wespenorchis waargenomen. De zoektocht wordt voortgezet en levert nog een paar bloeiende exemplaren Jakobs kruiskruid en Schijfkamille op.

Eigenlijk zou een inventarisatie rondje in het kader van de Eindejaars Plantenjacht maar een uur mogen duren, maar zoals gebruikelijk doen we op deze locatie er altijd langer over. Deze keer wel in een record tijd, want we waren met ongeveer 1 uur en 45 minuten weer terug bij het beginpunt. We hebben 19 soorten planten bloeiend aangetroffen. Geen record, maar zeker ook niet slecht vergeleken met andere jaren, waarbij we nog niet boven de 10 á 12 bloeiende soorten uitkwamen op deze rondgang. Opvallend was dit keer ook het ontbreken van bol- en knolgewassen, maar ook het ontbreken van bijvoorbeeld het ontsnapte Tuinviooltje in zijn veelheid aan vormen en kleuren.

Een ieder was tevreden over de score en ondanks de hier en daar wat verkleumde vingers, ging een ieder hierna opgewekt weer zijn/haar eigen weg nadat we elkaar een goede jaarwisseling toegewenst hadden.

Activiteitenprogramma KNNV afd. Fryslân/FFF - februa- ri/12 juli 2026

*Bijna alle excursies zijn voor leden gratis, van niet-leden vragen we €5,-.
De vertrektijd en -locatie staat vermeld bij "Aanvang:"
Graag opgeven bij de vermelde contactpersoon, ook te benaderen voor eventuele vragen.
Alle deelnemers aan een excursie vallen onder de collectieve KNNV-verzekering.
Bij afgelasting ivm het weer volgen we het landelijk advies weersomstandigheden*

Datum/Aanvang	Activiteit/Vertrekplaats	Contactpersoon
Vr. 6 feb.	Feestelijke opening jubileumjaar KNNV Opening te Utrecht. Opgeven: via speciale link in uitnodiging	
Di 10 feb. 20:00 uur	Lezing Thijs de Haan. "Amfibieën van Noord-Nederland". De Fûgelhelling, De Feart 1, 9247 CK Ureterp Vermelding: Nat. Mollentelling tuinen 6/8 februari	Aafje Dijkhuizen 06-57735613 www.tuintelling.nl
Zo 7 feb.	Landelijke dag EIS, Lezingdag. Vr. 20 februari 10 jaar KNNV afd. Fryslân.	info: www.knnv.nl
Za. 28 feb. 14:00 uur, inloop vanaf 13:30	Braakballenworkshop o.l.v. Jan Alewijn Dijkhuizen. Meer info pag. 9, deze Wetterklaver. De Fûgelhelling, De Feart 1, 9247 CK Ureterp. Toegang: € 4,00	Aafje Dijkhuizen 06-57735613
Vr. 6 maart	Vermelding: Nat. Kikkerdriltelling 28/2 t/m 4/4 Vlinderonderzoek en de KNNV. In het kader van jubileumjaar KNNV	www.tuintelling.nl www.knnv.nl
Za. 14 maart 14:00 uur	Algemene Leden Vergadering met vooraf reisverslag/presentatie van ons lid Fred Hoebe. De Fûgelhelling, De Feart 1, 9247 CK Ureterp.	Aafje Dijkhuizen 06-57735613
Wo. 18 maart	Start ONLINE. Basiscursus Flora les 1. Introductie en sporenplanten. Info p. 8 deze Wetterklaver	
Za. 21 maart 09:00 uur	Nationale Schelpentelling, Camperduin. Parkeerplaats Rest. HarTeluk, Viaduct 3, Zurich dan carpoolen	Siemen Rienstra 06-15094843
Za. 29 maart 10:30 uur	Stinzenplanten, Phillippusfenne (Notaristûn) Parkeerplaats Voorstraat 87, 8291 CE Kollum	Aafje Dijkhuizen 06-57735613
Wo. 1 april	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 2. Botanische termen.	
Za. 4 april 09:00 uur	Roekentelling Drachten. Ingang Reidingspark. Bij metalen kunstwerk aan De Drift.	Siemen Rienstra 06-15094843
Za. 11 april info volgt	Wadvogels samen met FFF. info volgt	Siemen Rienstra 06-15094843
Wo. 15 april	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 3. Leren determineren. Vermelding: Nat. Bijentelling. 16-18 april. Info: www.nationalebijentelling.	

17-19 apr.	Wilgenblitz. Insecten op bloeiende wilgen. Naar eigen inzicht bepalen eigen tuin of locatie.	
Vr. 17 april	Wilgenblitz excursie: Combi FFF/KNNV.	Siemen Rienstra 06-15094843
10:00-16:00 uur	P Mc Donalds Goutum, Brédijk 1, Goutum Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	Jerre Wiersma 06-42723931
Wo. 22 april	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 4. Ruwbladigen.	
Za. 25 april	Paddenstoelen excursie Flietsterbos (NM)	David Scarse
10:00 uur	Parkeerplaats Flietsterbosk, It Fliet, 8748 EA Witmarsum	06-21600693
Wo. 29 april	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 5. Kruisbloemen en Floradistricten.	
Zo. 3 mei	Thema-excursie Argusvlinder . Combi FFF/KNNV/IVN. Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	Siemen Rienstra 06-15094843
10:00 uur	Stn. Franeker dan naar Vlinder idylle 'Waadhoeke'. Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	Jerre Wiersma 06-42723931
Wo. 6 mei	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 6. Ranonkels.	
Wo. 13 mei	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 7. Grassen.	
Vr. 15 mei	Start Week van de Biodiversiteit. 15 - 25 mei	www.knnv.nl
Zo. 17 mei	Boktorren excursie, Pauwenburg, Oranjewoud Combi FFF/Fryslân.	Siemen Rienstra 06-15094843
10:00-16:00 uur	Verzamelpplaats volgt Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	Jerre Wiersma 06-42723931
Wo. 20 mei	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 8. Anjers en Cypergrassen.	
Wo. 27 mei	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 9. Schermbloemen en Waterplanten.	
Za. 30 mei	Waterbeestjes en -planten.	Aafje Dijkhuizen
10:00 uur	Locatie volgt.	06-57735613
maand juni	In het kader van 125 jaar KNNV heeft afd. Fryslân als icoonsoort de Spaanse Ruiter toegewezen gekregen. Meer info volgt.	
Wo. 3 juni	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 10. Vlinderbloemen en Bomen en Struiken.	
Wo. 10 juni	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 11. Rozenfamilie en beschermde soorten.	
Za. 13 juni	Boktorren excursie, Pauwenburg, Oranjewoud. Combi FFF/Fryslân.	Jerre Wiersma
10:00-16:00 uur	Verzamelpplaats volgt Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	06-42723931
Zo. 14 juni	Boktorrenexcursie, Olterterp. CombiFFF/Fryslân.	Jerre Wiersma
10:00-16:00 uur	Verzamelen hotel restaurant Het Witte Huis, Van Harinxmaweg 20, Olterterp Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	06-42723931
Wo. 17 juni	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 12. Lipbloemenfamilie en invasieve soorten.	
Wo. 24 juni	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 13. Composieten.	
Vr. 26 juni	Boktorren excursie, Wyldemerk. Combi FFF/Fryslân.	Jerre Wiersma
10:00-16:00 uur	Verzamelen: P Wyldemerk, Wyldemerkwei/Parallel N359 Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	06-42723931
Za. 27 juni	Dagexcursie Vlieland. ALLEEN VOOR LEDEN. Max 20 deelnemers!	Aafje Dijkhuizen
08:30 uur	Haven Harlingen. Eerste boot vertrekt 09:00 uur	06-57735613
Wo. 1 juli	ONLINE. Basiscursus Flora. Les 14 (laatste). Kleine families en lastige soortgroepen	

Zo. 5 juli	Boktorren excursie, Pauwenburg, Oranjewoud. Combi FFF/Fryslân.	Siemen Rienstra 06-15094843
10:00-16:00 uur	Verzamelpaats bekendgemaakt na aanmelding Aanmelden: insectenwerkgroepfriesland@gmail.com	Jerre Wiersma 06-42723931

NB: Uitgebreide informatie over alle activiteiten is te vinden op onze website. De bovenstaande tabel is alleen een overzicht met details van de activiteit, datum, aanvang, verzamelpaats en contactpersoon.

Basiscursus Wilde Planten 2026

Meer weten over wilde planten? Leren hoe een flora werkt? Dat kan door deelname aan de hybride Basiscursus Flora. Deze bekende online plantencursus wordt verzorgd door de Stichting Floron. De uitgebreide cursus van hoge kwaliteit bestaat uit 14 online lessen en huiswerkopdrachten. In de periode van 18 maart tot en met 1 juli krijg je elke woensdag een les aangeleverd. Het online deel wordt verzorgd door FLORON. Parallel daaraan organiseert KNNV afd. Fryslân ism de FFF een 5-tal fysieke bijeenkomsten voor ondersteuning en kennismaking met de praktijk. De cursus is geschikt voor beginnende plantenliefhebbers.

Bij de cursus maken we gebruik van Heukels' Flora en/of de Veldgids Nederlandse flora. Cursisten die de huiswerkopdrachten in voldoende mate hebben uitgevoerd, krijgen van Floron een certificaat.

Nadere informatie over het onlinegedeelte van de cursus vind je op: floron.nl/floracursus. Meld je niet aan op die website! Floron en KNNV hebben voor een uniek samenwerkingsverband gekozen. Cursisten schrijven zich voor de totale cursus in bij de KNNV afdeling Fryslân. Deelname aan zowel het online- als het praktijkgedeelte kan alléén door aanmelding via de afdeling. Dit geeft de volgende voordelen:

- Een korting van € 45 (je betaalt € 89,- in plaats van € 134).
- Ondersteuning in de praktijk met plantenmateriaal en excursies.
- Gratis 1 jaar lidmaatschap van KNNV-Fryslân (voor niet-leden).
- Gratis deelname aan alle afdelingsactiviteiten.
- Inclusief een loop (Triplet Inslagloop 10x)

Zelf aanschaffen:

Heukels' Flora 24e editie (€ 62,95) of de Veldgids Nederlandse Flora, 14e editie (Henk Eggelte) (€ 47,95). Aanschaf is naar keuze. Beide flora's worden tijdens de cursus gebruikt. Heukels' Flora is een wetenschappelijke plantengids; de Veldgids Nederlandse Flora is vooral geschikt voor beginners.

Aantal cursisten:

Minimaal 5, maximaal 20.

Heb je belangstelling of nog vragen:

Neem contact op met Aafje, secretaris@fryslan.knnv.nl

Overzicht taken/functies KNNV Fryslân in ideale samenstelling

- Voorzitter - vertegenwoordigt de vereniging
- Secretaris - voor de nodige communicatie en vastlegging communicatie
- Penningmeester - behartigt de penningen
- Activiteitencommissie - zorgt voor een actief jaarprogramma
- Redactie Afdelingsblad "Wetterklaver" - is ons clubblad, communicatie naar onze leden
- Public Relation - maken reclame voor onze afdeling en verzorgt oa persberichten
- Website en andere sociale media - communicatie naar onze leden naast de Wetterklaver
- Bemanning marktkraam - promotie van onze vereniging bij bepaalde festiviteiten
- Natuur Historisch secretariaat - verslaglegging van de activiteiten en inventarisaties.
- Coördinatoren/leiders werkgroepen: Vogels; Planten; Insecten en Paddenstoelen Verzorgen het programma van de betreffende werkgroep en doet jaarlijks verslag aan bestuur/leden
- Afgevaardigde beleidsraad - is onze afdelingsvertegenwoordiger bij landelijk bestuur
- Afgevaardigde in FMF - is onze afdelingsvertegenwoordiger bij Friese Milieu Federatie

Muizen als lekker hapje. Braakbal als snack voor pluizers.

Jan Alewijn Dijkhuizen

Hoewel wij veel kleine zoogdieren “muizen” noemen (zelfs vleermuizen) is een kleine toelichting op zijn plaats. Wanneer je een goede zoogdiergids openslaat zie je voorin de orde van Insecteneters staan, hieronder vallen de mollen, egels en spitsmuizen. Doorbladerend kom je de orde vleermuizen (handvleugeligen) tegen, daarna de orde haasachtigen en dan de orde knaagdieren. Deze laatste orde omvat de families woelmuisachtigen en de familie ware muizen. (En nog veel andere families die voor dit verhaal niet relevant zijn). In het veld hebben we het over spitsmuizen, woelmuisen en ware muizen.

De zoogdiervereniging heeft 2025 aangewezen als het jaar van de woelmuis. Afgelopen jaar werd er dus extra aandacht aan de woelmuisen van Nederland besteed. Dit gebeurde in de vorm van extra onderzoek. Er zijn drie vormen van onderzoek naar muizen waarbij veel informatie wordt vergaard, het verzamelen van eDNA (keutels en wateranalyse), muizen vangen met inloopvallen en braakbalanalyse. Met het verzamelen van DNA in het veld houden wij ons niet bezig, dit type onderzoek is heel erg gericht op bepaalde soorten en kost veel geld. Muizen vangen met inloopvallen en braakbalanalyse doen we des te meer.

Al jaar en dag verzamelen uilengroepen braakballen van vooral kerkuilen om ze te (laten) pluizen. Omdat kerkuilen volgens experts geen smaak hebben eten ze niet alleen knaagdieren maar ook spitsmuizen. Andere uilen doen dat niet of nauwelijks. Het voordeel hiervan is dat door middel van braakbalanalyse je vrij gemakkelijk gegevens kunt verzamelen over de diversiteit in de muizenstand rond de locatie waar de kerkuil verblijft. Een kerkuil jaagt ongeveer 2 km in de omtrek van zijn nest. Omdat verspreid over een gebied braakballen verzameld kunnen worden krijg je een duidelijk beeld over de verspreiding van soorten.

Hoe gaat dit braakbalonderzoek in zijn werk: een kerkuil gaat ongeveer een uur na zonsondergang jagen en probeert dan een paar uur lang muizen te vangen. Vroeg in de ochtend doet de uil weer een poging. De uil keert terug naar zijn verblijfplaats en gaat lekker zitten kneden, ongeveer 12 uur na terugkomst maakt een uil een braakbal van alle onverteerbare delen zoals haren, botten en nagels. Die braakballen vallen onder de rustplaats, (vaak een balk) en vormen zo een gemakkelijke bron voor de verzamelaar. Er zijn groepen die de braakballen zelf pluizen maar braakballen verzamelen en verzenden naar de landelijke Zoogdiervereniging kan ook. Die zorgt dan weer voor verspreiding van het materiaal onder pluizers. Tijdens het jaar van de woelmuis zijn er diverse workshops georganiseerd om mensen aan het pluizen te krijgen, het is leuk, niet moeilijk, een beetje spannend, een beetje vies en heel erg nuttig. Maar ook na dit

jaar is onderzoek belangrijk.

Een partij braakballen moet bij voorkeur zo groot zijn dat er 150 prooidieren uit te pluizen zijn, dat is de minimale hoeveelheid om aan monitoring te doen maar kleinere hoeveelheden leveren natuurlijk ook altijd informatie op.

Wat zit er nu eigenlijk in die braakballen? Dat hangt natuurlijk af van de locatie waar de uil woont.

Jan Alewijn: Ik heb op Voorne-Putten nu 43.809 prooidieren geplozen waarvan 20.401 huisspitsmuizen en 15.527 veldmuizen. Blijft er nog 7.881 prooidieren verdeeld over andere soorten zoals bosmuis 3.181, bosspitsmuis 1.575 en Noordse woelmuis 181.

Daarnaast hebben de uilen nog 594 ratten en 313 woelratten verorberd.

Bij partijen uit andere gebieden liggen de verhoudingen anders. Het muizenonderzoek in Nederland is een project in het kader van Netwerk Ecologische Monitoring. Landelijk zijn er al meer dan 2 miljoen prooidieren geplozen en dat levert best interessante verspreidingskaarten op en hieronder is zo'n kaart (bron: De Telganger) bijgevoegd (pagina 11) van de rosse woelmuis en de noordse woelmuis.

Zo zie je dat er dankzij het voedsel van de kerkuil interessant onderzoek gedaan kan worden.

Ook in Friesland worden er braakballen geplozen. Rijst de vraag: Zijn er op de lege plekken in Friesland geen kerkuilen, geen noordse of rosse woelmuisen of is daar (nog) geen onderzoek gedaan. Een uitdaging voor nieuwe pluizers?

De workshop op 28 februari leert je de verschillende muizensoorten herkennen. Wordt of ben je enthousiast sluit je dan aan bij een pluisgroep van een natuurvereniging of gespecialiseerde werkgroep.

Met toestemming van Jan Alewijn is het artikel ingekort. Het volledige artikel verscheen eerder in het verenigingsblad In de Branding van afdeling Hollandse Delta.

Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging, afdeling Fryslân.

Doelstelling: De belangstelling voor de natuur en de kennis daarvan te verspreiden onder de leden en daar buiten door het houden van excursies, lezingen, kampen, cursussen en door het uitgeven van brochures, boeken, e.d.

Afdeling Fryslân. Opgericht 20 februari 2016.

Website: www.fryslan.knnv.nl

Bestuur:

Voorzitter:

Siemen Rienstra
Hunze 233, 9204 BN Drachten
voorzitter@fryslan.knnv.nl
tel. 0512-521496

Secretaris:

Aafje Dijkhuizen
Ds. Veenweg 12, 8456 HR De Knipe
secretaris@fryslan.knnv.nl
tel. 06-57735613

Penningmeester:

David Scarse
Seerp van Galemawei 11, 9022 AB Mantgum
penningmeester@fryslan.knnv.nl
tel. 058-2501479

Ledenadministratie:

David Scarse
Seerp van Galemawei 11, 9022 AB Mantgum
ledenadministratie@fryslan.knnv.nl
tel. 058-2501479

PR:

PR clubje: via secretaris@fryslan.knnv.nl

Algemeen bestuurslid:

Teddy Dolstra
Moezel 53, 9204 EB Drachten
tel. 0512-543166

Werkgroepen:

Planten:

Teddy Dolstra
tel. 0512-543166

Vogels:

Siemen Rienstra - interim
tel. 0512-521496

Insecten:

Siemen Rienstra
tel. 0512-521496

Paddenstoelen:

David Scarse
tel. 058-2501479

Natuurhistorisch archief:

Siemen Rienstra - interim
tel. 0512-521496

Website:

David Scarse
webredactie@fryslan.knnv.nl
tel. 058-2501479

Redactie Wetterklaver:

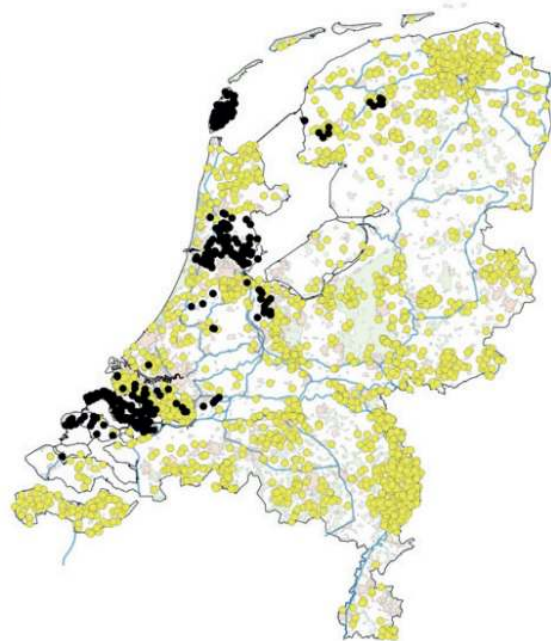
David Scarse
penningmeester@fryslan.knnv.nl
tel. 058-2501479
Aafje Dijkhuizen
secretaris@fryslan.knnv.nl
tel. 06-57735613

Contributie en lidmaatschap 2026: Leden: €37,50; huisgenootleden: €11,-; Jongerenleden (t/m 30j.) €12,50 per jaar plus digitale Wetterklaver of € 20,- met papieren Wetterklaver. Rekening nummer: IBAN NL02INGB0002267068 ten name van KNNV afd. Fryslân. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan; opzeggingen dienen voor 1 november van het lopende jaar schriftelijk te geschieden. Alle mutaties en opgave nieuwe leden dienen via de ledenadministratie van de afdeling te lopen. E-mail: ledenadministratie@fryslan.knnv.nl

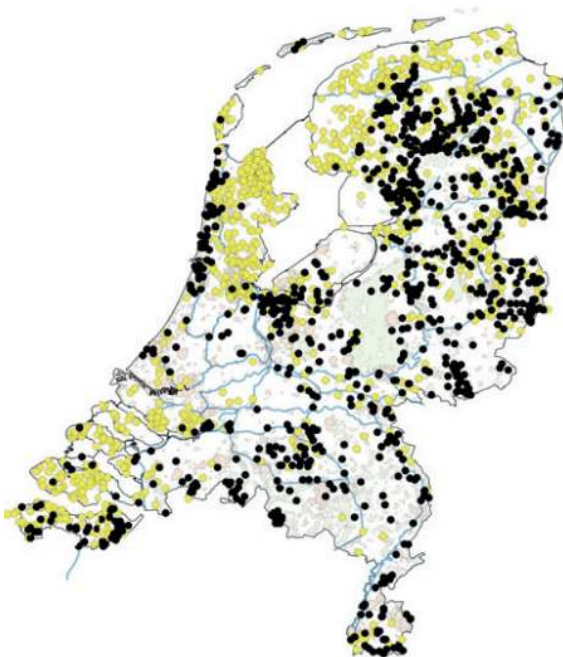

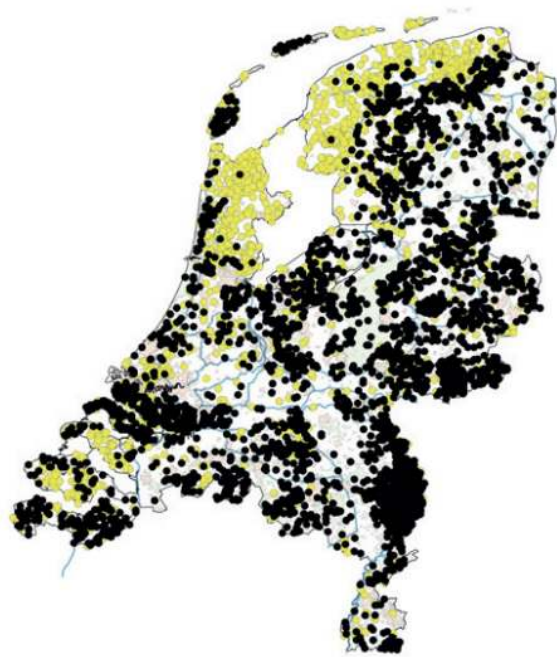
Noordse woelmuis gevonden in alle braakballen tot nu toe.

De vondsten van de laatste 10 jaar.

Rosse woelmuis gevonden in alle braakballen t/m 2000.

De vondsten vanaf 2000.

Plantenjacht: Appelgal

Foto: © David Scarse

Plantenjacht: Haakpaardenbloem

Foto: © Teddy Dolstra

Nieuwjaarswandeling Burg. Rasterhoffpark Foto: © Teddy Dolstra

Sporen lariksridderzwam

Foto: © Hans Adema